

PLATFORM
MELKGEITENHOUDERIJ

Versnellen verduurzaming van de melkgeitenhouderij

Inleiding

De melkgeitenhouderij is in Nederland een relatief jonge, ambitieuze sector, die streeft naar een toekomstbestendige en verantwoorde manier van voedselproductie. Een sector die proactief belangrijke maatschappelijke thema's oppakt. De melkgeitensector laat hiermee zien dat ze toekomstgericht wil ondernemen en openstaan voor vragen en geluiden vanuit de maatschappij. Een sector die wordt gewaardeerd en waar met respect wordt omgegaan met mens, dier en omgeving.

De groeiende en professionaliserende melkgeitensector is zich er van bewust dat zij alleen te werk kan gaan wanneer aan een aantal basisvoorwaarden wordt voldaan. Verduurzaming van de melkgeitenhouderij is een onderwerp dat daarom al langer op de agenda staat. Een belangrijke aanjager daarin is het Platform Melkgeitenhouderij. In dit platform werken de vakgroep melkgeitenhouderij van LTO en de verwerkers van geitenzuivel verenigd in de Nederlandse Geiten Zuivel Organisatie (NGZO) samen. In hun opdracht is in 2015 het rapport 'Uitvoeringsagenda Duurzame Geitenzuivelketen' verschenen. Begin 2018 is op verzoek van de sector door een aantal externen het rapport 'Gezond vertrouwen & vertrouwd gezond, ketenvisie Melkgeitenhouderij' geschreven. Beide rapporten benoemen aandachtspunten en opgaven waarvoor de melkgeitenhouderij zich gesteld ziet. Het laatste rapport vormde eind 2018 de basis voor een aantal discussieavonden met betrokken melkgeitenhouders.

Uit de rapporten en discussies bleek zonneklaar dat de ondernemers in de melkgeitensector zich bewust zijn van de onderwerpen die om extra aandacht vragen; de bokjes problematiek, het welzijn van de melkgeiten, inzicht in en op basis daarvan een verantwoord antibiotica gebruik, het beheersen en zo mogelijk terugdringen van zoönosen, de maatschappelijk inbedding van de geitenhouderij, het leveren van een bijdrage aan het verkleinen van het gebruik van fossiele energie en bijdragen aan het oplossen van het klimaatvraagstuk, het helder krijgen van de relatie tussen het houden van geiten en de mogelijke gevolgen voor eigenaren/verzorgers en omwonenden en het daarop volgend zo nodig nemen van maatregelen.

Instrumenteel zijn er ondertussen ook stappen gezet. De melkgeitensector beschikt over twee instrumenten om een veilige en zo duurzaam mogelijke productie van geitenzuivel te verzekeren (KwaliGeit) dan wel te stimuleren (Duurzame GeitenzuivelKeten). Beide instrumenten worden toegelicht in het hoofdstuk 'Instrumenten voor verduurzaming' (p.4). Ondanks dat de melkgeitenhouderij slechts een kleine sector is, wil het verder verduurzamen. Om een versnelling van verduurzaming te realiseren zijn een aantal keuzes gemaakt die helpen prioriteiten te stellen. Voor sommige opgaven neemt de sector zelf het voortouw, voor andere opgaven is eerst meer kennis nodig of volgt de melkgeitensector andere sectoren op in hun keuzes.

In 2018 is het Platform Melkgeitenhouderij begonnen met het opstellen van een concrete en realistische uitvoeringsagenda voor de sector. De adviezen uit de rapporten ('Uitvoeringsagenda Duurzame Geitenzuivelketen' en 'Gezond vertrouwen & vertrouwd gezond, ketenvisie Melkgeitenhouderij') en discussieavonden zijn hiervoor de basis geweest. Tijdens het proces kwam vanuit het ministerie van LNV de vraag om te onderzoeken hoe de sector invulling kan geven aan de ambities vanuit haar eigen visie "Waardevol en Verbonden". Echter, verduurzaming is nooit af maar een continue proces. Het is dan ook goed dat alle partijen in en om de sector hierin samen optrekken.

Ontwikkeling van de melkgeitensector

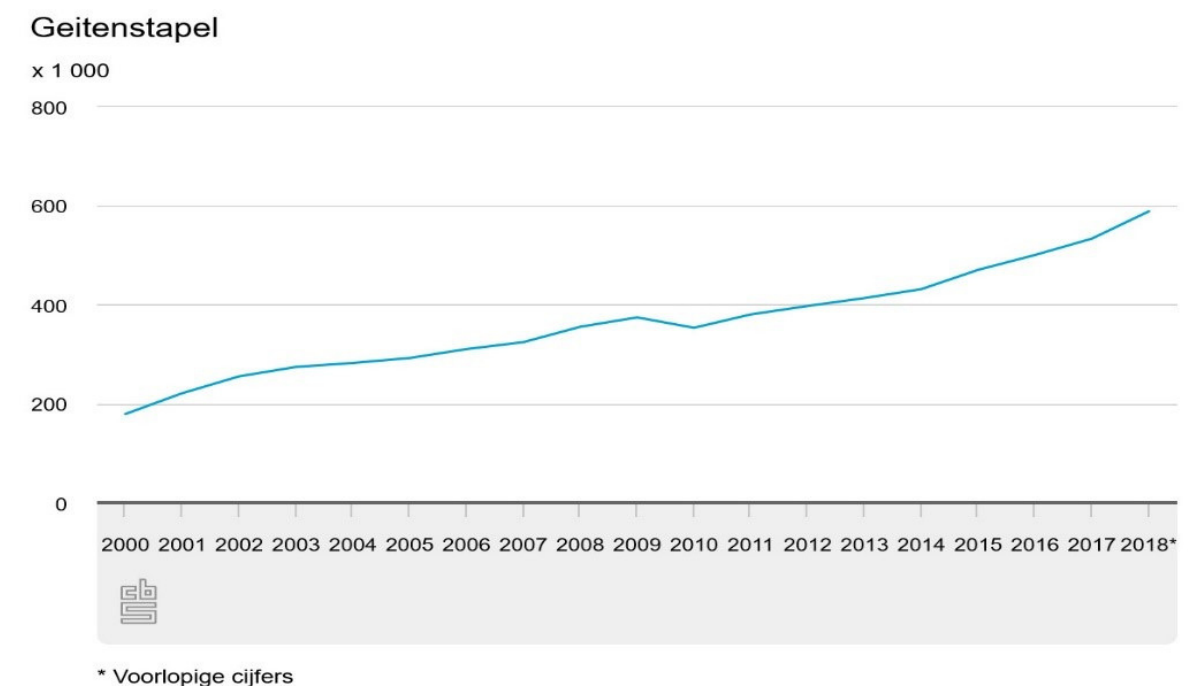
De geit is al sinds duizenden jaren wereldwijd een gewaardeerd landbouwhuisdier. Gewaardeerd, omdat deze leeft van producten waar wij mensen niks mee kunnen, zoals gras dat groeit op plekken waar niks anders groeit en resten van andere levensmiddelen. De geit produceert daarvan waardevolle producten. Geitenmelk is daarvan wel de bekendste, maar ook geitenvlees en geitenleer zijn hoogwaardig en goed bruikbaar voor ons levensonderhoud.

Geitenhouderij in Nederland

Nederland kent geen lange historie qua professionele geitenhouderij. Ook de consumptie van geitenzuivel was tot enkele decennia terug zeer beperkt en gebeurde vooral op vakantie in typische geitenlanden als Frankrijk, een belangrijk vakantieland voor Nederland. Echter, sinds de jaren '80 kent de consumptie van geitenzuivel in Nederland een gestage groei. Enerzijds doordat consumenten er achter komen dat het een alternatief voedingsmiddel kan zijn bij een koemelk-allergie. Anderzijds door toegenomen welvaart en wellicht ook de associatie met een heerlijke vakantie.

De toegenomen consumptie van geitenzuivel heeft uiteraard geleid tot een groei in de productie van geitenmelk. Vrijwel alle huidige melkgeitenbedrijven zijn gestart in de afgelopen 35 jaar. In veel gevallen was de omschakeling een mooie nieuwe start voor een bestaande veehouderij met koeien, varkens of kippen waar, om uiteenlopende redenen, geen toekomst meer voor was.

De ondernemers in de geitensector zijn geen meelopers. Ze zijn doorgaans eigenwijs en staan open voor een andere weg dan de bekende, anders waren ze geen geitenhouder geworden. Het zijn bijna allemaal ondernemers die zélf het bedrijf vanaf niets hebben opgebouwd. Ondanks de relatief snelle groei is en blijft de melkgeitenhouderij een kleine sector. Inmiddels staat op veel plekken staat de tweede generatie klaar om het bedrijf over te nemen.

Bron: CBS (2018)

Instrumenten voor verduurzaming

De melkgeitensector beschikt over twee instrumenten om een veilige en zo duurzaam mogelijke productie van geitenzuivel te verzekeren (KwaliGeit) dan wel te stimuleren (Duurzame GeitenzuivelKeten).

KwaliGeit

KwaliGeit is een keten-kwaliteitszorgsysteem van de Nederlandse Geitenzuivel Organisatie (NGZO). Het is een door de inzamelaars en verwerkers van geitenmelk opgezet privaatrechtelijke erkenningsregeling voor de melkgeitenhouderij. Melkgeitenhouders die melk willen leveren aan een bij de NGZO aangesloten zuivelonderneming zijn **verplicht** een erkenning in het kader van KwaliGeit te hebben. Daarmee wordt een bepaalde mate van kwaliteit, veiligheid (van de melkproductie) en duurzaamheid (met name diergezondheid) verzekerd.

Bij de totstandkoming van KwaliGeit is rekening gehouden met de eisen vanuit de Europese hygiëneverordeningen met betrekking tot levensmiddelen die voor melkgeitenhouders van toepassing zijn. Het programma kent een aantal criteria en bijbehorende normen met betrekking tot:

- De **bedrijfshygiëne en ongediertebestrijding**;
- Aanlevering, gebruik en en bewaring van **diergeneesmiddelen**. De melkgeitenhouder laat een bedrijfsbehandelplan opstellen door de dierenarts dat ten alle tijde beschikbaar is. Hetzelfde geldt voor de administratie van diergeneesmiddelen en eventueel voorkomende dierziekten.
- Het onderdeel **diergezondheid** kent een aantal voorwaarden hoe te handelen bij aangifteplichtige en enkele overige dierziekten. Ten aanzien van dierenwelzijn zijn enkele basale eisen opgenomen. Er gelden specifieke voorwaarden met betrekking tot lammersterfte die voortkomen uit het **Plan van Aanpak Welzijn Geitenbokken (LTO, NGZO, 2017)** en werkt volgens het principe van een benchmark. De melkgeitenhouder is verantwoordelijk voor het sterftepercentage van alle op zijn bedrijf geboren lammeren, tot een leeftijd van 21 dagen na de melddatum in het identificatie- en registratiesysteem (I&R), ongeacht de afvoer/ verblijfplaats. Het lammersterfte-percentage van het melkgeitenbedrijf dient onder een van tijd tot tijd aangepaste actiewaarde te liggen. Per kwartaal wordt getoetst of het lammersterfte-percentage onder de actiewaarde ligt. Indien dit hoger is dan de actiewaarde wordt de melkgeitenhouder geïnformeerd over de voor hem geldende inspanningsverplichting. Een melkgeitenhouder die de inspanningsverplichting niet nakomt, verliest de KwaliGeit-erkenning en heeft geen afzet meer voor de melk. Als er geen plan van aanpak gemaakt of uitgevoerd wordt, volgt intrekking van de KwaliGeit-erkenning en zal de melk niet meer afgenomen worden door de zuivelonderneming totdat het bedrijf weer een erkenning heeft. Bij een lammersterfte-percentage dat binnen het signaleringsgebied ligt ontvangt de ondernemer een waarschuwing/attentie.
- Het **voer** voor de geiten dat is geleverd door productie- en/of handelsbedrijven, dient afkomstig te zijn van bedrijven met een door de NGZO erkend kwaliteitssysteem voor diervoederleveranciers. Met name het water voor reiniging en koeling dient aan concrete kwaliteitseisen te voldoen.
- Logischerwijze bevat het programma een scala aan voorwaarden met betrekking tot de **melkwinning en koeling** om daarmee de kwaliteit van de aangeleverde melk te garanderen.

De NGZO heeft Qlip opdracht gegeven om te bewaken of melkgeitenhouders de normen naleven die zijn vastgelegd in het handboek KwaliGeit.

Duurzame Geitenzuivelketen

Een tweede instrument gericht op het bevorderen van een duurzame melkgeitenhouderij is het in 2017 door het Platform Melkgeitenhouderij in gang gezette programma Duurzame Geitenzuivelketen (DGZK). Daarmee wordt invulling gegeven aan de eerder genoemde uitvoeringsagenda. Om focus aan te brengen is gekozen voor drie thema's:

- Diergezondheid en dierenwelzijn;
- Energie en klimaat;
- Imago/maatschappelijke inbedding.

Het programma DGZK is opgebouwd uit zeven onderdelen, die corresponderen met bovenstaande thema's. In 2019 zijn er in totaal 225 punten te scoren, afhankelijk van inspanning en prestatie. Bedrijven krijgen punten op het gebied van levensduur van de geiten, het gebruik van antibiotica op het bedrijf en het percentage bokjes dat op het bedrijf wordt grootgebracht. Een energiescan geeft geitenhouders inzicht in hun energieverbruik. Daarnaast kunnen geitenhouders punten verdienen als ze een zoönosekeurmerk hebben en actief de interactie met de omgeving opzoeken. Via de bij de NGZO aangesloten leden worden geitenhouders gestimuleerd deel te nemen aan het programma. Over 2018 (een jaar na de start van het programma) heeft 65% van de 356 melkgeitenhouders, die leveren aan een van de leden van de NGZO, op vrijwillige basis deelgenomen aan het programma.

DGZK is een vorm van benchmark waarbij deelnemende geitenhouders zicht krijgen op hun score ten opzichte van andere melkgeitenhouders/de hele groep. Ook biedt het instrument de mogelijkheid voor verwerkers om, desgewenst, differentiatie in de melkprijs aan te brengen. Een volgende stap is onderzoeken op welke wijze met DGZK in de toekomst gestuurd kan worden op verdere verduurzaming.

Adviesraad

In de tweede helft van 2019 wordt een breed samengestelde adviesraad samengesteld. Hiervoor worden onder andere partijen uitgenodigd die zich inzetten voor dierenwelzijn, diergezondheid, natuur en/of milieu. Deze adviesraad zal de stuurgroep van het programma DGZK adviseren over de doelen en de uitvoering van dit programma. Concreet zal dit gaan over vragen als:

- Wat is er bereikt op de thema's die onderdeel uitmaken van DGZK?
- Welke thema's zijn of worden belangrijk en dienen aandacht te krijgen in het programma?
- Welke doelen moeten daarbij gesteld worden en hoe kunnen deze doelen bereikt worden?

Verdere verduurzaming

Beide instrumenten, KwaliGeit en DGZK, zijn niet statisch. Ieder jaar worden de resultaten gemonitord en geëvalueerd. Op basis hiervan wordt zo nodig besloten tot aanpassingen/aanscherpingen (zie ook het kopje monitoring, p.). De tot nu toe opgedane ervaringen en behaalde resultaten zijn aanleiding om bij de inzet op een verdere verduurzaming van de sector met name aan te sluiten op het programma Duurzame Geitenzuivelketen.

Daartoe zal het Platform Melkgeitenhouderij de volgende stappen zetten:

- **Eind 2019 moet 75% van de leveranciers** aan de bij de NGZO aangesloten leden deelnemen aan het programma Duurzame Geitenzuivelketen (DGZK). Op zeer korte termijn zullen de bij de NGZO aangesloten leden een intentieverklaring tekenen waarin zij beloven zich in te zetten voor **100% deelname** van hun melkleveranciers in 2022.
- Binnen DGZK wordt **extra nadruk** gelegd op de belangrijkste opgaven waarvoor de sector zich nu gesteld ziet: **de bokjesproblematiek, dierenwelzijn, antibiotica, zoönosen en maatschappelijke inbedding**. In het volgende hoofdstuk gaan we dieper op deze opgaven in.

Opgaven

Welzijn

Een optimaal welzijn van melkgeiten draagt bij aan een goede productie en levensduur. Een aantoonbaar goed dierenwelzijn draagt daarnaast bij aan het goede imago van de sector en aan een toekomstbestendige melkgeitenhouderij. Welzijn van geiten kan op vele manieren bevorderd worden, met name door natuurlijk gedrag te stimuleren. Bijvoorbeeld door klim-toestellen in de stal, schuur mogelijkheden, knabbelmogelijkheden, optimale ruimte in de stal, het voorkomen van hittestress, etc.

In het programma DGZK is een geitenwelzijnsmonitor opgenomen die na bespreking met de Dierenbescherming is ontwikkeld. Een monitor, waar geitenhouders in kunnen vullen op welke onderdelen zij maatregelen nemen om het welzijn van geiten te bevorderen. Voorbeelden van onderdelen zijn dierbezetting, klimmogelijkheden, ruiven en knabbelmogelijkheden. De geitenhouder krijgt, afhankelijk van het aantal maatregelen, een score. Vanaf 2019 zijn het totaal aantal te behalen punten met de welzijnsmonitor verhoogd naar 50 punten. Tevens is sinds dit jaar in KwaliGeit een norm voor de ligruimte per dier opgenomen.

De huidige onderdelen van de geitenwelzijnsmonitor blijven gehandhaafd met uitzondering van duurmelken dat een afzonderlijke plaats krijgt. Eind dit jaar zal bekeken worden hoe de score op het onderdeel welzijn zich ontwikkelt. Om inzicht te krijgen in de praktische toepasbaarheid van de nu opgenomen onderdelen, wordt in de tweede helft van dit jaar een praktijkonderzoek uitgevoerd. Op basis van de resultaten van dit onderzoek en het advies van de adviesraad DGZK wordt de inzet voor 2020 bepaald.

Geitenbokjes

De Nederlandse geitensector is primair gericht op de productie van melk. Inherent hieraan is dat ook bokjes geboren worden. Slechts een beperkt deel van deze bokjes wordt ingezet voor de fokkerij. Anders dan in andere landen (met name Spanje) kent Nederland geen cultuur waarin het vlees dat deze bokjes opleveren geconsumeerd wordt. Hoe om te gaan met niet voor de fokkerij in te zetten bokjes heeft daarom al langer aandacht. Zo zijn er diverse acties opgezet om de consumptie van bokjesvlees te bevorderen en zijn er binnen het kader van het DGZK-programma punten te scoren wanneer geitenhouders de bokjes op het geboortebedrijf afmesten. Een voordeel hiervan is dat er geen dieren van verschillende bedrijven met verschillende diergezondheidsstatussen worden gemengd en daarnaast zorgt het voor minder transportkilometers.

In 2016 bleek uit controles door de NVWA en uit de media dat sterfte onder geitenbokjes hoog was, met name bij bokkenmesterijen. Daarop is door de sector het plan van aanpak 'Welzijn geitenbokken' opgesteld en zijn de maatregelen uit dit plan per 1 januari 2018, als onderdeel van KwaliGeit, van kracht geworden. Kern van dit plan is het administratief monitoren van het lammersterfte-percentage, zie ook onder het kopje 'Kwaliteit' (p.4). Om daarnaast een goede zorg voor geitenbokjes te bevorderen, de afzetmarkt in Nederland te stimuleren en sterfte te beperken worden aanvullende maatregelen genomen.

Duurmelken

Een van de aanvullende maatregelen die de laatste jaren sterk in ontwikkeling is, is het zogenaamde duurmelken. Bij duurmelken worden de geiten één of meerdere jaren doorlopend gemolken zonder tussentijds lammeren. Geiten blijken namelijk erg persistent te zijn in hun productie en kunnen meerdere jaren achtereen een hoge productie leveren zonder tussentijds drachtig te worden en af te lammen.

Uit de gegevens van het DGZK-programma blijkt dat op bijna 70% van de deelnemende bedrijven (160 van de 231) minder dan 30% van de melkgeiten (exclusief eerstejaars) aflammen. Het beperken van het aantal lammeren verkleint logischerwijze de omvang van het aantal af te mesten bokjes. Daarnaast zal het in ieder geval in absolute aantallen de sterfte onder lammeren beperken. Waarschijnlijk zal dit ook in relatieve zin het geval zijn door het beperken van de infectiedruk. Bovendien blijkt uit een pilot, die is uitgevoerd om het gebruik van antibiotica in de melkgeitenhouderij in beeld te brengen, dat met name in de opfok van lammeren de inzet van antibiotica plaats vindt. Het beperken van het aantal lammeren kan dus ook een positieve invloed hebben op het gebruik van antibiotica.

Gezien de ontwikkeling en positieve effecten van duurmelken zal het Platform Melkgeitenhouderij in beeld brengen in welke mate en met welke ervaringen duurmelken ingang heeft gevonden. Op basis daarvan zal met behulp van een benchmark, melkgeitenhouders gestimuleerd worden om het duurmelken toe te passen. De resultaten van de benchmark worden dus ingezet om kennisuitwisseling te bevorderen. Het streefcijfer van minder dan 30% geiten die aflammen blijft vooralsnog gehandhaafd. Op basis van het verkregen inzicht kan dit cijfer op termijn wellicht naar beneden bijgesteld worden.

Marktinitiatieven geitenvlees

In 2016 zijn er door de sector, samen met een aantal geitenhouders en ketenpartners, de kansen verkend voor het verbeteren van de afzet van geitenvlees. Hieruit zijn diverse projecten en initiatieven gerold om de consumptie van bokjesvlees te bevorderen. Vanzelfsprekend worden de initiatieven om voor geitenvlees een markt te creëren voortgezet. Er zal immers altijd sprake zijn van de geboorte van bokjes die niet voor de fokkerij worden ingezet. Dit najaar besluit het Platform melkgeitenhouderij in overleg met de primaire sector hoeveel budget wordt vrij gemaakt om deze initiatieven te ondersteunen. Ook de inzet in het kader van het sinds 2018 operationele plan van aanpak 'Welzijn Geitenbokken' blijft gehandhaafd.

I&R systeem

Om meer grip te krijgen op bovenstaande problematiek is het absoluut noodzakelijk dat de huidige identificatie- en registratieregeling (I&R) wordt aangepast. Zoals bekend hoeven geiten, zolang ze op het bedrijf van geboorte verblijven, pas binnen een half jaar gemerkt en geregistreerd te worden. Bij afvoer van het bedrijf is merken en registreren verplicht. Opnieuw pleit de melkgeitensector er voor, dat de I&R regels worden aangescherpt. Zij stelt voor dat lammeren binnen drie dagen na geboorte gemerkt en geregistreerd moeten worden. Daarnaast is het van belang dat in het I&R-systeem onderscheid gemaakt kan worden in geit(v) of bokje(m). Ook wordt verzocht de melding van doodgeboorten op te nemen. De sector doet dit (herhaalde) verzoek aan de overheid in de wetenschap dat dit “een extra” betekent op de Europese regelgeving. In dit geval is de sector van mening dat een nationale kop gezien de noodzaak om meer zicht en grip te krijgen op bovengeschetste problematiek noodzakelijk is.

Antibioticagebruik

De geitensector is de laatste sector van enige omvang waarbinnen het gebruik van antibiotica nog niet wordt geregistreerd. De sector heeft deze handschoen opgepakt en wil verdere stappen zetten. Recent is een pilot om het antibioticagebruik in de melkgeitenhouderij in kaart te brengen afgerond. Over de uitkomsten zijn de dierenartsen die een of meerdere melkgeitenbedrijven begeleiden geïnformeerd. De Stichting Diergeneesmiddelen autoriteit (SDa) heeft aangegeven een landelijk uitrol om het antibioticagebruik inzichtelijk te krijgen, wenselijk en noodzakelijk te vinden. De SDa vermeldt in het jaarverslag over 2018 onder andere: “De melkgeitensector heeft nog geen verplichting tot monitoring van het antibioticumgebruik. Gezien de groeiende omvang van de sector en het toenemende belang voor de voedselproductie, is het expertpanel van mening dat verplichte monitoring voor deze sector wel op zijn plaats zou zijn”. De sector verzoekt de overheid, evenals bij de andere sectoren waar deze verplichte monitoring voor geldt, de diercategorie geiten op de hieraan ten grondslag liggende meldingsplicht van aangewezen diergeneesmiddelen in de regelgeving (Regeling diergeneeskundigen, artikel 5.10) op te nemen. Hiermee wordt tevens geborgd dat ook het antibioticumgebruik op niet-melkleverende geitenbedrijven inzichtelijk wordt.

Aangezien de melkgeitenhouderij in Nederland slechts een kleine sector is, zijn er maar weinig geneesmiddelen voor geiten geregistreerd. Dit resulteert in onnodig lange wachttijden wat de toepasbaarheid van middelen, indien nodig, erg lastig maakt. In overleg met het ministerie van LNV wordt daarom gewerkt aan een vrijstelling voor gebruik van antibiotica uit het buitenland.

Zoönosen

Volgens de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren zijn dierenartsen bij een vermoeden van een door de minister aangewezen dierziekte verplicht dit te melden bij de NVWA. Hiertoe behoren ook zoönosen, infecties die van dier op mens kunnen worden overgedragen. Het spreekt voor zich, dat het van belang is zoveel mogelijk proactief te zijn. Daarom kent het DGZK-programma een onderdeel zoönosen. Op dit onderdeel kunnen punten behaald worden bij het voldoen aan de voorwaarden van het zogenaamde zoönosekeurmerk en van het behalen van een CL- vrij certificaat (Caseous Lymfadenitis). Vanaf 2020 zal binnen KwaliGeit deelname aan een programma voor een CL-vrij certificaat verplicht worden. De vrijwillige deelname aan dit programma wordt hierdoor omgezet naar een verplichting.

Momenteel vindt er onderzoek plaats om te komen tot een gevalideerd systeem voor de detectie van salmonella, zo mogelijk door middel van een tankmelktest. Dit onderzoek is noodzakelijk, omdat de tankmelktest bij rundvee, niet toepasbaar blijkt op geitenmelk. De tweede helft van dit jaar zal bepaald worden of en, zo ja, welke vervolgstappen noodzakelijk zijn om tot een betrouwbare detectie van eventueel aanwezige salmonella te komen.

Maatschappij

Het hoeft geen betoog dat de melkgeitensector na de Q-koorts episode en de vraagtekens rond geitenhouderij en longontsteking zich gesteld ziet voor vragen met betrekking tot de maatschappelijke acceptatie van haar sector. Vanzelfsprekend is de eerste opgave het waar mogelijk voorkomen van dierziekten door bijvoorbeeld vaccinatie en het minimaliseren van de kans op verspreiding van dierziekten door tijdige detectie. Hier staat tegenover dat de sector door het houderijsysteem en het mensvriendelijke karakter van geiten op sympathie kan rekenen.

Door transparante communicatie van de geitenhouder naar zijn omgeving wil de melkgeitenhouderij de vereiste 'license to produce' verdienen. Open dagen maken daar onderdeel vanuit, evenals het geven van educatielessen aan schoolklassen. In het DGZK programma kunnen punten verdiend worden met deze activiteiten die gericht zijn op een zo goed mogelijke maatschappelijke inbedding van de melkgeitensector.

Recent is door melkgeitenhouders een traject opgestart van gesprekken met bewoners-, diergezondheids- en milieuorganisaties. De bedoeling hiervan is om relevante informatie te verzamelen over en ten behoeve van het maatschappelijke draagvlak van de sector. Vanzelfsprekend zal niet alleen luisteren naar wensen ten aanzien van de melkgeitensector aan de orde zijn. Ook het delen van informatie over de sector maakt onderdeel van die gesprekken uit.

Energie en klimaat

In melkgeitensector wordt met name energie gebruikt voor de melkwinning en de koeling van de melk. Het programma DGZK kent een zogenaamde energiescan die ondernemers inzicht geeft in het energieverbruik per 1000 kg melk. Afhankelijk van het verbruik kunnen punten gescoord worden. Zo'n 80% van de bedrijven die deelnemen scoort punten op dit onderwerp. In de praktijk stimuleert dit bijvoorbeeld het gebruik van voorkoelers en warmteterugwinning op de melkkoeling. Ook energieopwekking met behulp van zonnepanelen krijgt op deze wijze een impuls. Het onderdeel energie blijft ook de komende jaren onderdeel van het DGZK programma. Met ingang van 2019 kunnen deelnemers ook punten scoren naarmate het energieverbruik lager is. Jaarlijks worden de resultaten geëvalueerd. Voor zaken als energieopwekking zal tevens stimulans blijven uitgaan van regelingen als de SDE.

Onbekend is hoe groot de emissie van broeikasgassen op geitenbedrijven is. Om deze emissie te kwantificeren vinden op dit moment diverse praktijkmetingen plaats. In het verlengde van het Klimaatakkoord, zal de geitensector met andere landbouwsectoren bekijken op welke manier een bijdrage geleverd kan worden aan de gestelde klimaatdoelen.

Kringlooplandbouw

De melkgeitensector is een sector die nu reeds in hoge mate valt binnen het denken over kringlooplandbouw. Globaal bestaat een gemiddeld rantsoen voor geiten voor 1/3 uit ruwvoer en voor 2/3 uit krachtvoer. Het ruwvoer (grasproducten en snijmais) wordt veelal op eigen bedrijf geteeld. Zo'n 70% van de melkgeitenbedrijven is binnen het borgingsprogramma KwaliGeit deelnemer aan de module BGA Hollandse Geitenkaas. Eén van de voorwaarden voor deze erkenning is, dat graskuil en snijmais voor geiten van Nederlandse origine moet zijn. Het krachtvoer in het rantsoen bestaat voor het overgrote deel uit reststromen uit de voedingsmiddelenindustrie zoals raapschroot, palmpittenschilfers en perspulp. Vrijwel alle melkgeitenbedrijven zijn VLOG gecertificeerd. Dit houdt in dat al het voer voor de melkgeiten GMO-vrij is. Mede als gevolg van de VLOG certificering is het aandeel sojaschroot in het krachtvoer drastisch gedaald.

Het strooisel in de stal waarop de geiten gehouden worden bestaat veelal uit stro. Indien voorhanden, is dit stro afkomstig uit Nederland. De mest kent door het gebruik van stro een hoog gehalte aan organische stof en wordt binnen Nederland afgezet.

Biodiversiteit

Gegeven de relatieve omvang van de sector en het beperkte landgebruik zal de sector vooralsnog geen eigenstandig traject gericht op biodiversiteitsbevordering op zetten. Voor dit onderwerp wordt aansluiting gezocht bij andere meer grondgebonden sectoren. Bovendien kennen veel programma's in dit kader een regionale insteek. Vanzelfsprekend wordt ook daarbij aansluiting gezocht.

Volksgezondheid

Momenteel wordt er een vervolgonderzoek uitgevoerd naar de relatie tussen melkgeitenbedrijven en volksgezondheidsrisico's. Dit vervolgonderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van de Rijksoverheid en moet vooral antwoord geven op de vraag wat de precieze oorzaak is van de verhoogde kans op longontstekingen in de omgeving van geitenbedrijven. De uitkomsten van dit vervolgonderzoek worden medio 2021 verwacht en kunnen aanleiding zijn tot aanvullende prioriteiten. Hiermee samenhangend is de behoefte voor het ontwerpen van een duurzaam stalsysteem. Wat veehouderijsystemen betreft komen vaak drie emissies aan de orde. Fijnstof (in relatie tot de volksgezondheid), ammoniak (in relatie tot de stikstof depositie op de natuur) en broeikasgassen.

Gegeven het huidige houderijsysteem (potstal) in de melkgeitenhouderij lijkt het zeer waarschijnlijk dat de emissie van fijnstof in deze bedrijfstak beperkt is. Om de emissies van ammoniak en broeikasgassen uit melkgeitenbedrijven te kwantificeren vinden op dit moment diverse praktijkmetingen plaats. Onder andere in het vervolgonderzoek naar mogelijke gezondheidseffecten. Ook de WUR doet momenteel metingen naar emissies van ammoniak en broeikasgassen.

Financiering

De intensivering van de inzet op verdere verduurzaming van de melkgeitensector zal ook kosten met zich meebrengen. Momenteel dragen de melkgeitenhouders € 0,06 per 100 kg melk af ten behoeve van activiteiten/ programma's van het platform melkgeitenhouderij. Afhankelijk van de kosten die uit bovengeschetste activiteiten en plannen voortvloeien zal (zo nodig) tot een verhoging van die afdracht besloten worden. Vanuit het ministerie van LNV is de bereidheid getoond gelden beschikbaar te stellen. Het komende jaar zal de sector hiervoor concrete onderzoeksvoorstellen aandragen.

Monitoring

Ieder jaar worden de behaalde resultaten in het kader van de programma's Kwaliteit en Duurzame Geitenzuivelketen gemonitord en geëvalueerd. Op basis van de behaalde resultaten wordt gekeken of en, zo ja, welke wijzigingen noodzakelijk zijn. Ook nieuwe, voortschrijdende inzichten kunnen aanleiding zijn tot aanpassingen en/of aanscherpingen binnen één of beide programma's. Vanzelfsprekend zal daarbij het komende jaar de aandacht met name uitgaan naar de resultaten van het volksgezondheidsonderzoek. Het Platform Melkgeitenhouderij zal ieder jaar op basis van bovengenoemde monitoring en evaluatie een sectorrapportage over de verduurzaming van de melkgeitenhouderij publiceren.

Dit plan is een uitgave van
het Platform Melkgeitenhouderij.

Augustus, 2019

Platform Melkgeitenhouderij

E info@platformmelkgeitenhouderij.nl

I www.platformmelkgeitenhouderij.nl

Correspondentieadres

Van Stolkweg 31

2685 JN Den Haag

PLATFORM
MELKGEITENHOUDERIJ